

Ηθική, Επιστήμη και Οικονομική Πολιτική

Θεόδωρος Μαριόλης

Αν. Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας, Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Υπό τον «πλασματικό» τίτλο: «Ηθική, Επιστήμη και Οικονομική Πολιτική», παρατίθενται, ακολούθως, οι απαντήσεις μου σε τρία ερωτήματα της εφημερίδας «Τα Νέα». Το Ερώτημα 1 αφορούσε στις σχέσεις ανάμεσα στον οικονομολόγο και στον (ή στους) εργοδότη του. Το Ερώτημα 2 στην αξιοπιστία των οικονομικών θεωριών και, γενικά, αναλύσεων που βασίζονται σε μαθηματικά υποδείγματα, καθώς και στη σχέση οικονομικής επιστήμης-ιδεολογίας. Το ερώτημα 3 στις σχέσεις ηθικής-επιστήμης-οικονομικής πολιτικής. Οι απαντήσεις δημοσιεύτηκαν ως ενιαίο κείμενο (πράγμα που το έκανε κάπως ακατανόητο στον αναγνώστη) και με την περικοπή μίας πρότασης («Αυτή η έρευνα ενδέχεται, επίσης, να αποκαλύψει την ύπαρξη άρρητων στόχων ή/και να ωθήσει στον επανακαθορισμό στόχων.» – βλ. Απάντηση στο Ερώτημα 2) στο ένθετο «Τα Νέα – Οικονομία», Πέμπτη 19/4/2012, σελ. 11, και, ειδικότερα, στο πλαίσιο εξαιρετικά ενδιαφέροντος και επίκαιρου αφιερώματος με τίτλο: «Απέτυχαν [οι οικονομολόγοι] να προβλέψουν την οικονομική κρίση λόγω αδυναμίας ή διαπλοκής;».

Απάντηση στο Ερώτημα 1:

Το ζήτημα δεν περιορίζεται, προφανώς, στους οικονομολόγους ή στους κοινωνικούς επιστήμονες, αλλά αφορά και σε αυτούς των λεγομένων «θετικών» επιστημών. Η/ο επιστήμονας δύναται να υποστηρίξει αυτό που συμφέρει τον εργοδότη του, υπό τον όρο, όμως, ότι η εργασία του υπάγεται, πλήρως και αποκλειστικώς, στις αρχές, μεθόδους και πορίσματα της επιστήμης, η οποία – οφείλει να – διαθέτει δικό της σύστημα ελέγχου. Τέλος, κατά τη δημοσιοποίηση των όποιων θέσεών του, δεν θα πρέπει να αποκρύπτει ούτε την ύπαρξη εργοδότη ούτε τις δικές του – ενδεχομένως – πολλαπλές επαγγελματικές ιδιότητες.

Απάντηση στο Ερώτημα 2:

Δεν αντιλαμβάνομαι άλλον δρόμο διερεύνησης, στο πεδίο της οικονομικής επιστήμης (τουλάχιστον), πλην αυτού που περνάει από την εκτεταμένη χρήση ή κατασκευή μαθηματικών υποδειγμάτων. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, αναγνωρίζω ότι, πρώτον, η σύνταξη και η σήμανση αυτών των υποδειγμάτων δεν υφίστανται εντός τους, αλλά δίνονται εξωγενώς, δηλαδή από την οικονομική θεωρία, και, άρα, δεύτερον, δεν είναι απαλλαγμένα της δράσης ιδεολογικών ή άλλων, συναφών, παραγόντων, οι οποίοι – αναπόφευκτα –

ενέχονται (σε κάθε θεωρία, περιλαμβανομένης της μαθηματικής) και, έτσι, παραμορφώνουν το είδωλο του μελετώμενου αντικειμένου. Η αξιοπιστία διατηρείται μόνον με τη λεπτομερή παράθεση των υποθέσεων της έρευνας, καθώς επίσης και με τον συνεχή, θεωρητικό και εμπειρικό, έλεγχο τόσο των ορίων ισχύος όσο και της συναρμογής τους.

Απάντηση στο Ερώτημα 3:

Καίτοι δεν είμαι ειδικός, η θεμελίωση της έννοιας «ηθική» είναι εξαιρετικά αμφιλεγόμενη σε φιλοσοφικούς όρους. Από αυστηρά επιστημονική άποψη, και εν αντιθέσει με ό,τι συνήθως λέγεται, ο οικονομολόγος αδυνατεί να προσδιορίζει ποιοι θα πρέπει να είναι οι στόχοι της οικονομικής πολιτικής. Δύναται και οφείλει, όμως, να ερευνά την εσωτερική συμβατότητα των κοινωνικά (προ-) καθορισμένων στόχων, τα όντως διαθέσιμα μέτρα επίτευξής τους, την αποτελεσματικότητα και τις άμεσες, έμμεσες και παράπλευρες επιπτώσεις των μέτρων. Αυτή η έρευνα ενδέχεται, επίσης, να αποκαλύψει την ύπαρξη άρρητων στόχων ή/και να ωθήσει στον επανακαθορισμό στόχων.